ISSN 1300-5367
2598743600 12

Kuşgu

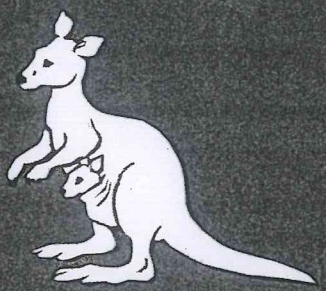
kültür sanat dergisi

Kurucusu:
Ahmet Selim Teymur
Kuruluş: 1961

Kuşgu 52. yılında

Sayı: 285
Eylül-Ekim 2013
8 TL

- **remzi inanç** ankara'da aziz nesin'li "merhaba" akşamından
- **ali mustafa** gezi parkı'nın anne köpeği
- **attila aşut** ey okur, sen de duyuyor musun
- **ahmet özer** prof. dr. ayşegül yüksel'le söyleşi
- **hüseyin atabaş** geçmişi bilelim, geleceği konuşalım
- **efnan dervişoğlu** köprü deyip geçmeden
- **dr. mustafa duman** günümüzde trabzon dergileri
- **alpay tırıl** berin taşan'dan "eğip bükmeden eğilip bükülmeden"
- **erdoğan tokmakçıoğlu** tuhaf şarkılar
- **hasan kantarcı** bir rüzgârın ardında

atardamar

avustralya'da... uzak gurbette
çağdaş türk edebiyatı

* aşkın baran * ümran baran * nihat ziyalan
* ali akbaba * gündoğdu gencer
* muzaffer oruçoğlu * izzet göldeli
* mehmed sarı * deniz günal
* kağan kök * saba öymen * elif sezen

Bu Sayıda

Kıyı - Beyoğlu Galatasaray Müzesi ve Tevfik Fikret'e Yapılan Haksızlık 1
Remzi İnanç - Ankara'da Aziz Nesin'li "Merhaba!" Akşamından 2
Sıtkı Salih Gör - Işığın Süzgün İçi (Şiir) 3
H. Hüseyin Yalvaç - Ustası Şiire Çırak Olmuş Bir Şair: Refik Durbaş 4
Ali Mustafa - Gezi Parkı'nın Anne Köpeği (Şiir) 5
Gülçin Sahilli - Ali İsmail'in Nehri (Şiir) 5
Attila Aşut - Ey Okur, Sen de Duyuyor musun? 6
Ahmet Özer - Prof. Dr. Ayşegül Yüksel'le Söyleşi 12
Hüseyin Atabaş - Geçmişi Bilelim, Geleceği Konuşalım 16
H. Ertan Tokinan - Gökçekimi (Şiir) 19
Halil Gören - Desen 19
Tahsin Şimşek - Edebiyat Gecesinden Kalan (Şiir) 19
Efnan Dervişoğlu - Köprü Deyip Geçmeden 20
Ümit Tarı - Dendel'in Leylakları 23
Ruhi Türkyılmaz - Göçdeniz (Şiir) 23
Tone Hødnebøs - Çeviren: Özkan Mert 24
Aşkın Baran - Avustralya'da... Uzak Gurbette
Çağdaş Türk Edebiyatı / Ümran Baran -
Nihat Ziyalan - Ali Akbaba - Gündoğdu Gencer -
Muzaffer Oruçoğlu - İzzet Göldeli -
Mehmed Sarı - Deniz Günal - Kağan Kök -
Saba Öymen - Elif Seze 25
Fotoğraf - Taksim Meydanı... "Haziran Direnişi" 49
Dr. Mustafa Duman - Günümüzde Trabzon Dergileri 50
Duran Aydın - İş (Şiir) 53
Eyüp Ekinci - Yanılgılar (Şiir) 53
Emre Gürkan Kanmaz - Asal Soru (Şiir) 53
Alpay Tırıl - Berin Taşan'dan "Eğip Bükmeden Eğilip Bükülmeden" 54
Özcan Temel - Beş Ülkede Yedi Gün 57
Erdoğan Tokmakçıoğlu - Tuhaf Şarkılar (Öykü) 60
Hasan Akarsu - Ahmet Özer'in Değerbilirlik Yapıtları 62
Sinan Öztürk - Yalan (Şiir) 63
Nusret Ertürk - Simgelerin Yükselen Sesi 64
Hasan Kantarcı - Bir Rüzgârın Ardında 66
Ahmet Erhan - Bugün Öldüm Anne 69
Ramazan Aydin - Her Sayı Kıyıda Bir Şair 70
Fikret Otyam - Arka Kapak Resmi: "Haziran Direnişi

Kıyı'dan

- Mayıs-Haziran 2010 tarihli 214. sayımızda içimizi acıtan bir konuyu dile getirmiştik. Aradan 3 yıl geçmesine karşın durumda bir değişiklik olmayınca, konuyu üzülerek yeniden gündeme getirmeyi görev bildik. Çığlığımızın ses getirmesini diliyoruz. Uyarılarımız gerçekleşmezse konuyu gündemden düşürmeyeceğimizi vurgulamak isteriz. Çünkü Tevfik Fikret gibi şaire yapılan haksızlığa tahammülümüz yoktur. Hele bu haksızlığın Galatasaray kaynaklı olması bizi daha da üzüyor.
Yazın alanında emeği olan nice değerimizin ölümüyle ardında kalan kültürel birikimin kuşaktan kuşağa aktarılarak sürdüğü, süreceği bir gerçek. Bu birikimin yitip gitmeyeceğini, daha nice kuşakları besleyeceğini biliyoruz. Durum böyleyken onlardan kalan on binlerce kitaptan oluşan kitaplıklar ne olacak? Kullandığı kişisel eşyalar nerelere savrulacak?
Bir yazın insanı, salt ailesinin yakını değil, soluk aldığı toplumun da önemli bir değeridir. Bu değerlerimizin ölümüyle onlardan kalan sorunların aileleri üzerine yıkılması gerçekten düşündürücü.
Yaşı 80'i aşmış, 90'lara ulaşmış nice değerimiz, belgeliğinin emin ellerde yaşamasını, yaşatılmasını istiyor. Bu noktada duyarlı bir birim arıyor, bulamıyor. Ölümü sonrasında bir de bakıyorsunuz ki nice imzalı kitap sahaflarda, kaldırımlarda, "gitti gidiyor" diye bilinen satış noktalarında.
Yazın alanını temsil ettiğini bildiğimiz dernekler, sendikalar, vakıflar, yerel yönetimler, adında kültür sözcüğü bulunan kurumlar bu konuda ne düşünür?
Bir yazarımızın, saygın bir değerimizin ölümü sonrasında binlerce kişinin sosyal medyada onun için ağıt yaktığını görüyoruz. Peki, bu değerimizin kalıtının akıbetinin ne olacağına kafa yoran ve çözüm üreten birini bulmak mümkün mü? Kimi ailelerin, yitirdiği yakınından kalanları bağışlayabileceği bir birimi bulamadıklarını o nedenle de onca değerli kaynağı kilit altında tuttuklarını biliyoruz.
Uygar toplumlar değerlerinden kalanların sergilendiği müzelerle geçmişi geleceğe taşımayı bir görev, bir onur, bir sorumluluk olarak değerlendiriyor. Bu gerçeğin kafa yorulması gereken bir konu olduğunu unutmayalım.

- Bu sayımızda yarışma koşullarını yayımladığımız Kıyı-Ruhi Türkyılmaz Şiir Ödülü 2014'te de sürecek. Belirtilen koşulları taşıyan yapıtlarla yarışmaya katılmayı bekliyor, tüm adaylara başarılar diliyoruz.

- Yazınımızın önemli değerlerinden Mustafa Şerif Onaran, Peride Celal, Güzin Dino, Leyla Erbil, Sait Maden, Sedat Umran, Servet Somuncuoğlu, Ahmet Erhan... yakın bir zamanın kayıpları. Yazın alanındaki her kaybın emeğine sahip çıkmayı görev bilirsek, duyarlı yeni kuşaklar yaratabiliriz. Yitirdiğimiz değerlerin anılarına saygılarımızı sunuyoruz.

- Gazeteci-yazar-ressam, cumhuriyetimizin belleği sevgili Fikret Otyam, isteğimiz üzerine son yaptığı resmi Kıyı için gönderdi. "Haziran Direnişi" diye nitelenen yapıtıyla "Gezi Parkı Direnişi"ni simgeleyen "Anıt" resmi, sanatçının çağından sorumluluğunun bir kanıtı. Üretkenliğini 88 yaşında da yazarak, resim yaparak sürdüren sevgili Fikret Otyam'a ve konuyla ilgili özverisinden dolayı eşi değerli sanatçı Filiz Otyam'a en içten teşekkürlerimizle saygılarımızı sunuyoruz.

- 284. sayımızın 46. sayfasında Neşegül Büyükcebeci'nin Esmer Teyel adlı şiiri Ayşegül Büyükcebeci adıyla yayımlandı, düzeltir özür dileriz.

- Kasım-Aralık 2013'te, 286. sayımızda buluşmak dileğiyle tüm okurlarımıza sağlık ve esenlikler.

Kıyı
KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Kurucusu: Ahmet Selim Teymur

Yıl: 52 / Sayı: 285 / Eylül-Ekim 2013
İki ayda bir yayımlanır / Yerel süreli yayın
ISSN 1300-5367

Kıyı ile bütünleşen değerlerimiz:
Gündoğdu Sarımer - Rasim Şimşek - M. Naci Özkan

Sahibi ve Sorumlu Müdür: Fethi Yılmaz
Sanat Yönetmeni: Ahmet Özer
Yayın Yönetmeni: Ali Mustafa
Görsel Danışman: Mustafa Reşat Sümerkan
Abone: Hasan Kantarcı
Dilsel Düzenleme: Ümit Tarı
Tasarım: Leyla Çelik

Yönetim Yeri / Baskı-Cilt:
Sonhaber Matbaacılık Uzunsokak No: 78/A- Trabzon

Yazışma Adresi: P.K. 183 -Trabzon
Telefon: (0462) 321 14 13
Belgegeçer: (0462) 326 38 14
e-posta: kiyidergisi@gmail.com

Abone Koşulları: Yıllık (6 sayı) 50 TL
Kurumlar, Kamu Kuruluşu ve Tüzelkişiler: 120 TL

Banka Hesap No:
T. İş Bankası Trabzon Şb. 7500-1986344

IBAN TR46 0006 4000 0017 5001 9863 44

Posta Çeki: Fethi Yılmaz 5262051

Temsilcilikler:
Ankara: Mehmet Hançer- Tel: (0533) 447 36 83
İstanbul: Aysel Durgun -Tel: (0216) 496 22 50
İzmir: Raif Özben - Tel: (0232) 420 44 88
Almanya: Ruhi Türkyılmaz - Tel: (0049) 214 691 87

Köprü Deyip Geçmeden...

Efnan Dervişoğlu

Recep Emiroğlu'na...

Zağnos Köprüsü'ne bakan bir evin pencerelerinde, annesini bekleyen bir çocuktum hep. Köprüleri bunca sevmem, bundandır sanırım. Zaten şimdi de sevip sürdürdüğüm, sığındığım ne varsa; Trabzon'un, o çocukluğun armağanı değil mi bana?.. 70'li yılların ünlü şarkısı *Malabadi Köprüsü*'nü ezbere söyleyebilirim hâlâ. Selçuk Alagöz'ün *"Malabadi Köprüsü / Malabadi Köprüsü / Orda başladı bitti / Şu garibin öyküsü"* diye başlayan şarkısının *"Of garibim of"*'lu nakaratını ne çok severdim.

Şerif Gören, pencerelerde beklediğim yılların birinde çekmiştir *Köprü*'yü. 1975 yapımı filmi, ilkin ne zaman izlemiştim, hatırlamıyorum. Fırat'ın azgın suları, bir de gidip gelen sallar kalmıştır aklımda, en çok da onlar. Annesini Fırat Nehri'nde yitiren, nice sonra; doğduğu yere genç bir mühendis olarak dönen Ahmet'in köprü kurma çabasını anlatır, film. *Köprü Üstü Âşıkları*'ysa, çok daha ileri yaşların hatırda bıraktığıdır. Nasıl olmasın ki?.. Bir kere; Juliette Binoche'un oynadığı her filmi izlemek, bununla da kalmayıp arayıp bulmak, koleksiyonuma katmak gibi bir huyum vardır. İstisnasız, oynadığı her filmde, en azından bir kez ağlayan Binoche, bu dünyada en güzel gülen ikinci kadındır kanımca. Belki merak eden olur diye birinciliği Julia Roberts'a verdiğimi söylemeliyim.

Leos Carax'ın yönettiği *Köprü Üstü Âşıkları (Les Amants Du Pont-Neuf)*, Paris'in en eski köprüsü Pont-Neuf'u mesken tutmuş Alex'le, kör olmak üzere olan ressam Michèle'in aşkını anlatır. Sirk cambazı Alex alkol bağımlısıdır, renklerle haşir neşir Michèle'se gözlerini yitirmek üzere. 1991 yapımı film, aşkı sokakta bulan iki gencin tutkulu ve sıra dışı ilişkisi üzerine kurulu-dur.

Fatih Akın'ın müzik kültürümüzü önümüze serdiği belgesel filmi de göz kırpıyor şimdi bana. 2004 tarihli film, *İstanbul Hatırası: Köprüyü Geçmek (Crossing The Bridge / The Sound of İstanbul)* adını taşır; Asya ile Avrupa'dan enstrümanlarla, ezgilerle dolu bir belgeselin adına çok yakışır "köprü".

1957 yapımı *Kwai Köprüsü*'nü izleme imkânım olmadı henüz. Yedi Oscar ödüllü filmi izlemiş olsaydım, hakkında birkaç cümle ederdim kuşkusuz; böylece de yazı, asıl amacının dışında uzar giderdi. Rotayı edebiyata çevirelim biz.

"Mostar denince aklıma önce ışık gelir" (İvo Andriç)[1]

Gündüz Vassaf, *"Birisi, elinde köprüler listesi, dünyayı dolaşıp teker teker köprü şiirleri yazsa"*[2] der; Mostar'da tuttuğu ve çabucak doldurduğu defterlerin birine yazar bunu. Tarih, 3 Kasım 2011'dir. Mostar'da, yanından ayrılmadığı köprüde geçirdiği haftalar boyunca yazdıklarını *"Anı notları diye yazmaya başladıklarım ayakta bekleyen bir köprü bekçisinin nöbet defterine dönüştü."* diye açıklar.[3] *Mostari*, "deneme" olarak sunulur okura; Mostar Köprüsü için yazılmış bir roman niyetiyle de okuyabiliriz onu; bir köprü hikâyesi... *"Mostar Atasözü: / 'Atladığında çocuk, / Çıktığında erkek.' / Erkekler / kızlar için atlıyor. / Kızlar, / erkekler yüzünden. / Hayattan kopmak için."*[4] Anlatımındaki şiirsellik bir yana, dize yapısıyla karşılaştığımız sayfalarda şiir okuduğunuz hissine kapılmamız da mümkün:

"Galata Köprüsü / Yaralandı. / Yer değiştirdi. / Çürümeye terk edildi. // Mostar Köprüsü / Öldürüldü. / Küllerinden doğurdular yenisini."[5]

Mimar Hayreddin tarafından Neretva Nehri üzerinde inşa edilen ve "Büyük Köprü" adıyla da bilinen Mostar Köprüsü, 1992'de Sırp saldırısına uğramış; öldürücü darbeyi, Hırvat tanklarından almıştı (1993). Orijinaline sadık kalınarak yapılan köprü 2004'te açılmış, ertesi yıl da Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır. Gündüz Vassaf'ın *Mostari*'si, Osmanlının Balkan toprağına armağanı köprüyü, geçmişi ve bugünüyle anlatır; bu anlatışta, *"Ben Köprü'yü sahiplendim, o beni zapt etti"*[6] diyen yazarın hissettiklerini, düşündüklerini de buluruz.

"Köprün kendini neyle avutur ipi kopmuşsa karşı kıyıyla" (Gültekin Emre)[7]

Gündüz Vassaf'ın "Galata Köprüsü" hatırlatmasından mı; edebiyatımızın Galata Köprüsü'nü çok sevdiğini bildiğim için mi, ikinci bir köprünün varlığını içimde duya duya okudum *Mostari*'yi; boğazımı düğümleyen çok şey bularak.

Necdet Sakaoğlu'nun deyişiyle; *"80 yıllık uzun ömrünün sonunda yakıp yıkarak parçalarını Haliç kıyılarına emanet ettiğimiz"*[8] Galata Köprüsü, 1912-1992 yılları arasındaki hizmeti bir yana; Fatih, Eminönü - Beyoğlu, Harbiye semtlerini bağladığından eski ve yeni İstanbul'u birbirine kenetlemiş, bu yönüyle simgesel bir değer de yüklenmiştir. Edebiyatımız, onun bu kültürel varlığına ve sunduğu görüntülere hep duyarlı davranmıştır.

"Dikilir köprü üzerine, / Keyifle seyrederim hepinizi. / Kiminiz kürek çeker, sıya sıya; / Kiminiz midye çıkarır dubalardan; / Kiminiz dümen tutar mavnalarda; / Kiminiz çınacıdır halat başında; / Kiminiz kuştur, uçar, şairâne; / Kiminiz balıktır, pırıl pırıl; / Kiminiz vapur, kiminiz şamandıra; / Kiminiz bulut, havalarda; / Kiminiz çatanadır, kırdığı gibi bacayı, / Şıp diye geçer Köprü'nün altından; / Kiminiz düdüktür; öter; / Kiminiz dumandır, tüter: / Ama hepiniz, hepiniz... / Hepiniz geçim derdinde. / Bir ben miyim keyif ehli, içinizde? / Bakmayın, gün olur, ben de / Bir şiir söylerim belki sizlere dair; / Elime üç beş kuruş geçer; / Karnım doyar benim de."[9]

Orhan Veli'nin 1947 tarihli *Galata Köprüsü* şiiri, yıllar yılı değişmeyen görüntülerle baş başa bırakır okurunu. İnsan-mekân etkileşimine ilişkin ayrıntılarla ilerleyen şiir, yaşayan ve yaşatan bir köprü çıkarır karşımıza, tıpkı gerçekte olduğu gibi. Sait Faik de *Köprü* şiirinin ilk dizelerinde şöyle der:

"İnsanlar Köprü'den geçmediği zaman / Acaba Köprü düşünür mü? // Çamaşır mandalını gözlerinde sallayan meczubun geçtiğini / Üsküdar iskelesinin kanepelerinde güneş banyosu yapanı / Üsküdar kıyılarının ötesindeki / Kastamonu. Sivas, Safranbolu... Erzurum'u."[10]

Sait Faik'in Ara Güler fotoğraflarına bakar gibi okuduğumuz *Mavnalar* öyküsünün ilk paragrafıysa şöyle:

"Köprü'nün üstünde el ayak çekilmişti. Üstünden, başından amele olduğu anlaşılan bir adamla, yine aynı yaşlarda, elbisesinden gemiciliği dökülen bir başka adam hiç konuşmadan yan yana cıgaralarını tüttürerek, Üsküdar'a doğru bakıyorlardı."[11]

Sabahattin Ali, "köprü"den geçen şiirlerini 1926-1928 yılları arasında yazar. *"Marmara açıkları"*nın sislere gömüldüğü bir sabah vaktini betimlediği *Köprünün Çocukları*, toplumcu bakışının yansımasıdır: *"(...) Mavnalarla dolarken boş kemerlerin altı- / Dubaların üstünde yığın yığın karaltı / Görülüyor ki, bunlar köprünün çocukları; (...)"*[12] Gün doğumuna yakın saatlerde görülen manzara düşündürücüdür; Sabahattin Ali *"bizim mağdurumuz"* dediği çocuklara acıma duygusundan çok, onlar için bir şeyler yapılması gerektiği fikrine ulaştırır okuru. *Köprünün Geceleri*'nde eğlence dönüşü kendini köprüde bulan yalnız bir insanın ruh halini yansıtır; *Köprüde Sabah*'ta ise "vapur", "ufuk", "sandal", "gemi fenerleri" ve "beyaz deniz kuşları" gibi sözcük ve tamlamalarla günün ilk ışıklarındaki ilk kıpırdanışları anlatır.

"Köprü'ye vardı. 'Bu sıcakta Köprü'nün altından yürümek en iyisi.' İskelelerde düdükler ötüyor, hamallar bağırışıyor, insanlar koşuşuyordu. Kalabalığa arkasını döndü, kollarını parmaklığa dayadı, denizi seyre koyuldu. Orada da başka türlü bir kalabalık: sandallar, mavnalar, motörler, suyun içinde balıklar... pırıl pırıl... Suyun yüzünde halka halka açılan küçük dalgalara gözü daldı. (...)"[13]

Cevdet Kudret, Süleyman'ın Dünyası alt başlığıyla sunduğu roman üçlemesinde kahramanı Süleyman'ın, çevresiyle birlikte yaşadıklarını anlatır. Kudret'in 1949-1958 yılları arasında yazdığı *Karıncayı Tanırsınız*, diğer iki romanın ikinci baskılarıyla birlikte 1976'da yayımlanır ve Süleyman'ın İstanbul'daki işsizlik günlerini, bu süreçteki mücadelesini yansıtır. 1943'te geçer yaşananlar, tanıklarından birisi de Galata Köprüsü'dür. Yazarın, Cumhuriyet döneminin ilk edebî topluluğu *Yedi Meş'ale*'den arkadaşı Ziya Osman Saba ise Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi başlıklı yazısının (1944) hemen başında şöyle yazar:

"O akşam işimden erken çıkabilmiştim. Şöyle Beyoğlu'na kadar bir uzanayım, dedim. Köprüden, saatlerdir pis hava ile dolmuş ciğerlerimin teneffüs hakkını vererek, Haliç'i ve Boğaziçi'ni selamlayaraktan geçtim."[14]

Yokluğu hissedilen, yokluğuna şiir yazılan ve aslında yokken bile var olan bir köprüdür Galata Köprüsü. Sunay Akın, *Tutuşan Perde*'sinde şöyle der mesela: *"Polis arabası geçer yanımdan / ve ben korkarım / dubaları kesilerek / kuytu köşelere atılan Galata Köprüsü'nün / katili diye tutuklanmaktan / silemedim çünkü parmak izlerimi / her geçişimde tutunarak / martıları seyrettiğim / korkuluklarından"*[15] Haliç'e, kendisi gibi *"... köprünün / haline iç"*meyi salık verdiği *Galata Köprüsü* şiirinin bir yerindeyse şunu söyler: *"Sokak kedileri Orhan Veli'nin / sizi gidi komünistler sizi / mesken tutmasaydınız / köprü altını / yıkılmazdı bugün / Marx'ın bir heykeli gibi"*[16] Kediler, martılar, misinası elinde çocuklar, çapanalar, mavnalar... Canlı, cansız; köprünün dekorunu oluşturan her şey, eksiklik duygusu içindedir. Akın'ın *Çapana* şiiri şöyle: *"Galata köprüsü kaldırılınca / boynu hep / bükük kalacaktır / altından geçmek için / bacasını kıran / çatananın"*[17]

Ali Asker Barut da *"Haliç'in kuytu köşelerine çekilen / Galata Köprüsü / İskele vazifesi görüyor artık / Küçük sarhoş gemilere"* diyerek başladığı *Galata Köprüsü* şiirini şöyle sonlandırır: *"Arkada parça parça edilmiş / Galata Köprüsü / Küs duruyor bütün İstanbul'a / Başını önüne eğiyor / Anlıyorum bunu / Yeni köprüden geçerken / Karşılaştığım her İstanbullu"*[18]

Metin Demirtaş, köprünün içinden geçenleri aktarır şiirinde. *Galata Köprüsü Söyleniyor Kendi Kendine*, hep çok sevilmiş olan köprünün kendi yalnızlığıyla baş başa kalışında yaşadığı kederi, yokluk hissini yansıtır. Orhan Veli'ye, Can Yücel'e göndermelerde bulunan şiir, 1994 tarihlidir; 16 Mayıs 1992'deki yangınla ayrılmak zorunda bırakıldığımız köprünün iç çekişidir: *"(...) Kimi zaman / Dubalarımdan biri çınlar / Herhal biri / Orhan Veli'nin benim için yazdığı şiiri / Okuyor derim. // Bazı geceler içim sıkılır / Perçinlerimde yankılanan / Son insan sesleriyle / İdare ederim. // Bazen de düşlerimde / Haliç'te bir yere / Yeniden köprü olmuş görürüm kendimi / Yalnızca çocuklar, sevgililer / Gelip geçsinler diye. // Uyanır bakarım ki / Yine aynı çamurda çakılı dubalarım / Yaşarım o ince hüznünü / Güzel bir düşten uyanmanın. (...)"*[19]

İnsanla mekân bir bütündür; insanın, yaşadığı mekândan etkilendiği, mekâna anlam kattığı, hatta onunla kopmaz bağlar kurduğu bir gerçektir. Evler, yollar, köprüler; dağlar, ovalar, kentler ve giderek bütün evren insanı kuşatan bir çevre olarak değerlendirilebilir. İstanbul'un simgesel değerlerinden

biri olan Galata Köprüsü'nün yok edilişi karşısında duyulan üzüntü, anıların, tanıklıkların yok edilmesi; yılların pekiştirdiği bir bağın zorla koparılması biçiminde yorumlanabilir. Rıfat Ilgaz'dan Can Yücel'e, Nevzat Üstün'den İlhan Berk'e pek çok şairimize yazdırdığı şiirler, onca roman ve öykü varlığını sürdürecek ama. Bu da tesellimiz olacak. Refik Durbaş'ın şu cümlelerini kaç kez okumuşumdur, kim bilir:

"Köprü, gerçekten silindi mi yaşamımızdan?
Peki, onun için yazılan bunca roman, anlatı, öykü, şiir...
Onlar ne olacak?
Bu öyküler, romanlar, şiirler yaşadıkça Köprü de yaşamayacak mı?"[20]

"Çocuğunu asma köprüde sallayan / bir annedir İstanbul" (Sunay Akın)[21]

Galata Köprüsü; yazılarda, şiir ve öykülerde karşılaştığımız tek köprü değil elbette. Edebiyatımızın coğrafyasında apayrı bir yer tutan İstanbul söz konusu olunca eskisi, yenisiyle başka köprüler de varlığını hissettiriyor. Bedri Rahmi Eyuboğlu, Boğaz Köprüsü için *"İki yakamızı bir araya getirdi"* der mesela *Boğaz Köprüsü*'nde; şiirin ilk dizeleri şöyle: *"İstanbul'u bir Fatih zaptetti. / fehtetti. / aldı. // Bir de boğaz köprüsü."*[22] 2 Şubat 1974 tarihlidir şiir. İstanbul, Boğaz'ın yeni haline, aslında kendi yeni görüntüsüne alışmaya çalışmaktadır.

"Köprüler ve şehirler: Adil olmayan terazisi Coğrafya'nın! Kavuştuğunuzu sanmanızı engeller hep ayrılışlar. Boğaz köprüleri gökyüzünü yırtmazdan önce İstanbul'u tanımış son kuşaktan geliyorum ben. 1960'lı yıllarda, iki yaka arasında yaşadığım sahici ayrılık tadı, sonradan tanıştığım yapay buluşma tadını dengeleyemedi bir türlü. İki köprüyü de seviyorum aslında. İlkinin altında, özellikle de ayaklarının dibinde dururken, gece ve ışık, neredeyse tansıksı bir soyutlama çizgisi oluşturuyor zihnimde. İkincisi, Rumelihisarı'ndan baktığında, seher mavisini bir ustura gibi katederek, yabana atılamayacak bir estetik haz uyandırıyor içimde. Gene de, onlar, Boğaz'ın olsa olsa üvey köprüleridir diye düşünmeden edemiyorum."[23]

Enis Batur için iki köprünün de ayrıcalıklı bir yeri vardır; ama yine de bir "üvey"lik hisseder duruşlarında. Sonradan eklenmiş parçaların yol açtığı; o, iyi durup durmadığı şüphesi belki... Ayaklarının altındaki toprağı, suyu benimsememiş olmaları kaygısı... Üçüncü bir doğum gerçekleşince, peki?.. Gündüz Vassaf'ın *Mostari*'de dediğidir: *"İstedikleri kadar yol, köprü, tünel. / Kıyamete kadar otomobile yetmeyecek".*[24]

***

Ankara'daki Cebeci Köprüsü, sıkça geçtiğim bir köprü olmuştur yıllar yılı; otobüsle geçtiğim, yaya olarak da... Görev yaptığım okula gitmek için otobüs beklemişimdir ya da bir arkadaşımı, Anna Karenina'nın raylarına baka baka... Yukarıda andığımız köprüler gibi suyu kucaklayan bir köprü değildir Cebeci Köprüsü. Karşıda, konservatuvarın eski binası, güzel mi güzel; kuruluş aşamasında çalışan Carl Ebert'in, Sabahattin Ali'nin, Cevdet Kudret'in bir zamanlar Cebeci'de yürüdüklerini, bir yerlerde oturup çay içtiklerini düşünerek geçmişimdir köprüden. Cahit Külebi'nin *Cebeci Köprüsü*'nde dediği gibi: *"Cebeci köprüsünün üstü / Karınca yuvasına benziyor. / Hamallar, körler, topallar / Oturmuş nasibini bekliyor. // Cebeci köprüsü yüksek. / Altından tren geçiyor. / Ya benim aklımdan geçenler?" Kimse bilmiyor."*

Taş köprüler, çelik köprüler, asma köprüler, hareketli köprüler, demiryolu köprüleri... Nehirlerde vadilerde iki yakayı bağlayan; denizin üstüne kurulan ve yaşantımızda hep var olan köprüler...

Yaşadığımız mekâna ait olan ve ona kendinden anlamlar yükleyen köprülerin edebiyat ürünlerinde de varlığını hissettirmesi kaçınılmaz. Benim aklıma gelenler bile yukarıdaki alıntılardan, kitaplardan ibaret değilken düşünün siz gerisini. Antolojilere, derlemelere sığdırılamayacak bir yol arkadaşlığı, onlarınki. Sunay Akın'ın *Çocuk ve Hüzün* şiirinden birkaç dizeyle, bitirelim sözümüzü:

"Yoksul bir çocuk görsem / yağmur altında üşüyen / köprü olmak geçer / hiç değilse içimden"[26] ●

1 Gündüz Vassaf, *Mostari*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s. 109.
2 A. g. e., s. 128.
3 A. g. e., (arka kapak)
4 A. g. e., s. 301.
5 A. g. e., s. 263.
6 A. g. e., (arka kapak)
7 Gültekin Emre, *Kanun Hükmünde Şiir*, Yön Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 45.
8 Hazırlayan: Refik Durbaş, *Galata Köprüsü*, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 16.
9 Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, 22. Basım, Can Yayınları, İstanbul 1984, s. 154.
10 Sait Faik, *Şimdi Sevişme Vakti*, 2. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1988, s. 43.
11 Sait Faik, *Semaver / Sarnıç*, 11. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1992, s. 156.
12 Sabahattin Ali, *Değirmen / Dağlar ve Rüzgâr*, 4. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1973, s. 237.
13 Cevdet Kudret, *Karıncayı Tanırsınız*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1976, s. 131.
14 Ziya Osman Saba, *Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi / Değişen İstanbul*, Varlık Yayınları, İstanbul 1992, s. 5.
15 Sunay Akın, *Kaza Süsü*, Cem Yayınevi, İstanbul (Y.T.Y.), S. 43.
16 A. g. e., s. 40.
17 Sunay Akın, *Antik Acılar*, 3. Basım, Çınar Yayınları, İstanbul 1997, s. 28.
18 Ali Asker Barut, *Aşağı Üsküdar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1996, s. 14.
19 Metin Demirtaş, *Hazırol Kalbim / Toplu Şiirler*, Can Yayınları, İstanbul 2004, s. 149-150.
20 Hazırlayan: Refik Durbaş, *Galata Köprüsü*, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 46.
21 Sunay Akın, *62 Tavşanı*, Çınar Yayınları, İstanbul 1998, s. 12.
22 Bedri Rahmi Eyuboğlu, *Dol Karabakır Dol*, 2. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1985, s. 348.
23 Enis Batur, *Kırkpâre*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993, s. 150-151.
24 Gündüz Vassaf, *Mostari*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s. 134.
25 Cahit Külebi, *Bütün Şiirleri*, 3. Basım, Adam Yayınları, İstanbul 1988, s. 61.
26 Sunay Akın, *Makiler*, 4. Basım, Çınar Yayınları, İstanbul 1997, s. 45.